

**Відокремлений підрозділ Національного університету
біоресурсів і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний коледж»**

Відділення економіки, логістики та інформаційних систем

Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін

***Методичні рекомендації щодо ведення
читацького щоденника з
дисципліни «Українська література»***

*(для студентів ВНЗ I-II р.а., які здійснюють
підготовку фахівців на основі базової середньої освіти)*

*Укладач:
М.М.Шостка*

**НІЖИН
2016**

УДК 821.161.2

Рекомендовано Педагогічною радою Ніжинського агротехнічного інституту
Протокол № 6 від «26» грудня 2016 р.

Укладач:

Шостка М.М., викладач ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»

Рецензенти:

Кисла О.М. – викладач вищої категорії ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний коледж»;

Хомич В.І. – кандидат філологічних наук ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут».

Методичні рекомендації щодо ведення читацького щоденника з дисципліни «Українська література»

(для студентів ВНЗ I-II р.а., які здійснюють підготовку фахівців на основі базової середньої освіти)

Методичні рекомендації можуть бути використанні студентами всіх спеціальностей ОКР «Молодший спеціаліст» при веденні читацького щоденника.

© М.М.Шостка, укладання 2016

Зміст

1. Вступ.....	4-9
2. Мета та доцільність ведення читацького щоденника.....	10-11
3. Вимоги й правила щодо оформлення та ведення читацького щоденника:	
3.1.Вимоги щодо оформлення та ведення читацького щоденника	12
3.2.Правила щодо оформлення та ведення читацького щоденника.....	12-13
4. Додатки: таблиці, зразки ведення читацького щоденника, анкетування, ілюстрації.....	14-17
5. Висновки.....	18
6. Використана література.....	19

1. Вступ

*Без високої культури читання немає ні школи,
ні справжньої розумової праці, читання -
це найважливіший інструмент навчання
та джерело багатого духовного життя.*

В. Сухомлинський

В історії розвитку людства читання завжди відіграло важливу роль. Воно пронизує всі сфери нашого життя: зумовлює освітню, інформаційну, пізнавальну, професійну діяльність людини. Але, на жаль, нині в українському суспільстві цінність читання знижується.

Художня література завжди відіграла велику роль у процесі виховання підростаючого покоління, оскільки завдяки їй збагачується й поглиблюється мислення, підліток починає думати й розуміти інших, а значить – і самого себе, відбувається залучення до загальнолюдських цінностей, збагачується життєвий досвід, розкриваються творчі здібності, здатність до співпереживання, засвоюються моральні норми взаємодії між людьми.

Сучасна людина повинна багато читати, оскільки в останні десятиріччя стрімко зростає обсяг інформації, яку необхідно опанувати для успішної подальшої життєдіяльності. Тож читання сьогодні є основою освіти й самоосвіти, неперервною навичкою освіти людини протягом усього життя.

Досягнути власних життєвих цілей та успішно адаптуватися в сучасному інформаційному суспільстві зможе передусім той, хто здатний до неперервної освіти, у кого сформовано вміння самостійно здобувати інформацію та використовувати її у власній діяльності. І одним із важливих засобів для досягнення особистих цілей людини в наш час стає читання, у тому числі й творів художньої літератури.

В. Сухомлинський сказав: «Читання – це віконце, через яке діти пізнають світ та самих себе». Тому залучення дитини до книжки та читання є підготовка кваліфікованого читача, який «читає та розуміє текст,

орієнтується у доступному колі читання, свідомо обирає книгу з навчальними та позанавчальними цілями, різнобічно сприймає та усвідомлює літературний твір і має досвід організації та проведення змістовного та цікавого дозвілля з книгою в середовищі однолітків».

Стратегічна мета літературної освіти – сформувати в учнів комунікативне ставлення до мистецтва й художнього смаку. Читач має відкрити для себе художню літературу як вид мистецтва. Літературна творчість має велике значення для розвитку особистості дитини: «...Смисл літературної творчості полягає в тому, що вона поглиблює, розширює та прочищує емоційне життя дитини, дозволяє дитині, вправляючи свої творчі прагнення та навички, оволодіти людським мовленням, цим найтоншим і найскладнішим засобом формування та передачі людської думки, людського почуття, людського внутрішнього світу» (Л.С.Виготський). Таким чином, літературна творчість розвиває мовлення, комунікативні здібності дитини, зумовлює орієнтацію в моральних цінностях, формує почуття, елементи самопізнання, рефлексію, толерантність, розвиває художній смак дитини, почуття гумору, творчу уяву, фантазію, мислення, допомагає висловити, розкрити власний внутрішній світ, збагачує емоційно-чуттєвий досвід, є засобом залучення до світу прекрасного.

Залучення до читання – це процес, у якому немає й не може бути дрібниць, важливого й другорядного. В.Сухомлинський сказав: «Я тисячу разів переконаний у тому, що успішне навчання в середніх та старших класах залежить насамперед від уміння свідомо читати – читаючи думати й думаючи читати». Гарна книга здійснює на читача благотворний вплив у випадку, якщо:

- читач силою уяви спроможний у процесі читання «оживляти» персонажів і ставитися до них як до реально існуючих осіб;
- книга викликає душевний відгук і співчуття до долі героїв;
- учень через читання отримує можливість усвідомити свої власні переживання;

- книга допомагає побачити різні моделі поведінки людей у ситуаціях, близьких до тієї, у якій опинився читач, і знайти в ситуації нові смисли;
- під час читання або в його результаті в дитини відбувається зміна егоїстичних установок і відкриття цінності інших, духовно близьких їй людей.

Безумовно, що розвиток читача – процес довготривалий, він стосується багатьох сфер людської діяльності, тому й потрібно приділяти йому пильну увагу і під час занять, і заходів, що проводяться в бібліотеці. Саме в бібліотеці діти вчаться проводити дозвілля змістовно, високоінтелектуально, з отриманням нової інформації, перш за все, з книг як основних артефактів, що забезпечують зв'язок поколінь, діалог епох «поза часом та простором».

Дуже важливо змалку навчити дитину не тільки читати книги, а й обговорювати їх зміст з однолітками, вчителями, батьками. Інтенсивне читання, обмін книгами, як правило, стають звичкою на все життя.

В останні роки все менше і менше дітей відвідує бібліотеку. Причини тут можуть бути різні: це наявність у кожного в сім'ї комп'ютера, за допомогою якого можна знайти будь-який реферат або потрібну інформацію і не звертатися за допомогою до бібліотеки, це наявність домашніх бібліотек, але основна причина – це відсутність в достатній кількості необхідної літератури в бібліотеці. За останні роки бібліотеки майже не отримують художньої, науково-популярної, довідкової, енциклопедичної літератури. А без книжок, без повноцінного поповнення літератури, важко виживати бібліотекам у цей нелегкий час. Тому кожна бібліотека шукає свої шляхи поповнення новими надходженнями та залучення читачів до бібліотеки.

Найбільш популярними формами із залучення дітей до книги є:

- популяризація книжок за допомогою тематичних виставок та оглядів літератури;
- групові та індивідуальні бесіди за прочитаними книжками;

- створення рекомендаційних списків літератури для різних вікових категорій;
- конкурси на кращий малюнок до улюбленої книжки;
- роздуми про прочитану книгу (зошит відгуків про прочитану книгу);
- бібліотечні уроки;
- ляльковий театр (тут діти показують лялькову виставу за улюбленою книгою);
- презентації «Улюблені книги родини»;
- літературні ігри (конкурси, вікторини);
- використання засобів наочності.

Для ознайомлення учнів з літературою, розширення та поглиблення їхнього світогляду, щоб привернути увагу до книги, в бібліотеці постійно організовуються книжкові виставки та тематичні полиці, проводяться групові бесіди, брейн-ринги, літературні ігри, конкурси, книжкові вікторини, літературні марафони. Завдяки засобам гри діти прилучаються до книги, поринають у її глибини, вчаться співпереживати разом із літературними героями, пізнають моральні цінності, набувають певного досвіду, розвивають ерудицію.

Читання книги обов'язково має закріплюватися бесідою. Це дає можливість познайомити дітей із творами різної тематики, глибше розуміти їх зміст, відчувати красу та багатство рідної мови, а головне – зацікавити читача прочитати цю книжку самостійно.

Ефективними технологіями популяризації літератури та залучення дітей до читання є зустрічі з письменниками. Після таких зустрічей діти із задоволенням читають книжки авторів, з якими вони мали можливість спілкуватися особисто.

Для повної і змістовної бесіди кожен студент має навчитися вести щоденник читача. Взагалі, що включає в себе поняття щоденник? Щоденник (застар. діаріуш, діяріуш, діарій) — літературно-побутовий жанр, фіксація побаченої, почутої, внутрішньої пережитої події, яка щойно сталася.

У читацькому щоденнику діти можуть не лише фіксувати прочитані книги, а й виражати творче ставлення до процесу читання, «приміряючи» на себе різноманітні соціальні ролі: читача, критика, мовознавця, художника, автора, навіть своїх батьків.

І бібліотечні працівники, і вчителі, і викладачі із записів у щоденнику зможуть багато дізнатися про літературні смаки та уподобання своїх вихованців, спрямувати їх на прочитання відповідної їх потребам та інтересам літератури, допомогти в пошуку необхідної інформації, а своїми роздумами щодо дитячого читання поділитися з батьками, викладачами на зборах.

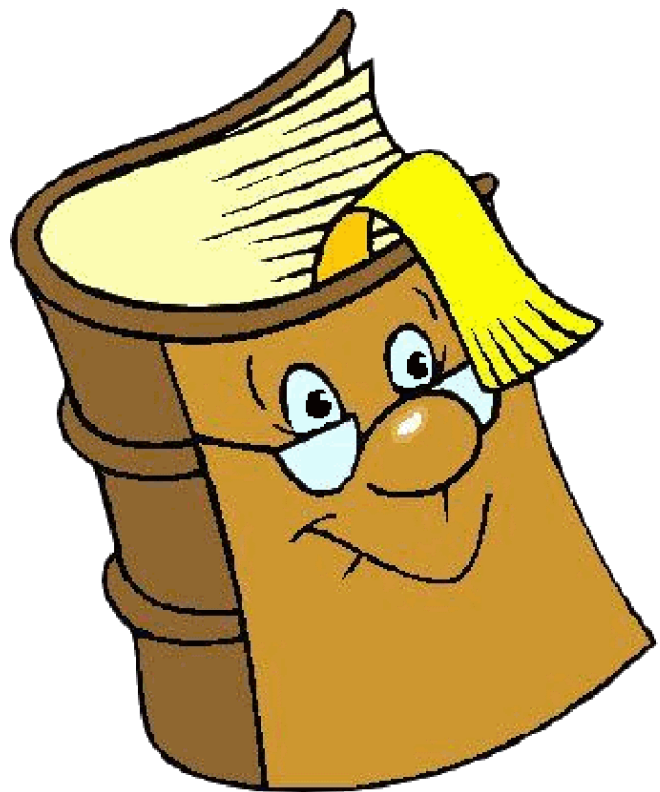
Викладачам та бібліотечним працівникам доцільно спільно розробити рекомендації або поради щодо ведення читацького щоденника.

Перед початком ведення дітьми щоденника слід розповісти їм про доцільність його ведення, навести цікаві приклади ведення щоденника відомими особистостями, кумирами дітей. Наприклад, в українській літературі відомі щоденники, котрі стали незамінними історичними та духовними документами, написані Тарасом Шевченком, Лесею Українкою, Олександром Довженком, Уласом Самчуком.

Необхідно схарактеризувати основні рубрики щоденника, провести інструктаж щодо оформлення в ньому записів. Така бесіда має проходити в доброзичливій атмосфері, не носити повчального характеру. У щоденнику можна помістити прислів'я про книжку, цитати про читання, ілюстрації. Глибше вивчити уподобання читачів допомогло б анкетування «Чи вмієш ти правильно читати?», «Бібліотека – очима читача» і т.д. Результати анкетування дають змогу зорієнтувати увагу на кожну особистість, здійснити керівництво читанням через співпрацю, надати допомогу в доборі літератури, вихованні культури читання.

Відомий український письменник Михайло Слабошпицький вдало відмітив, що людина – це підсумок прочитаного. Дитина, яка свого часу не зустрілася з доброю книгою, не стане в майбутньому яскравою особистістю.

«Існує проста закономірність: чим більше людина прочитала, тим більше вона знає, чим більше вона знає, тим менше вона залежна від ірраціональних речей у своєму житті, а отже, тим менше вона у принципі залежна. Люди, які мають солідний інтелектуальний багаж, значно краще пристосовані до життя, ними значно важче маніпулювати», - стверджує відомий український композитор і співак Святослав Вакарчук, розробник проекту «Книга творить людину».

2. Мета та доцільність ведення читацького щоденника

Головною метою регулярного заповнення читацького щоденника є:

- підвищення якості вивчення української літератури;
- залучення кожного читача до активного пізнавального процесу;
- зацікавлення учнів художнім твором як явищем мистецтва слова, специфічним “інструментом” пізнання світу і себе в ньому — прищеплення і утримання бажання читати;
- розвиток уміння сприймати літературний твір як явище мистецтва слова;
- підняття загальної освіченості учнів: набуття ними базових знань з української літератури, необхідних для повноцінної інтеграції в суспільство на різних рівнях;
- ознайомлення із найвизначнішими і найпоказовішими взірцями української народної творчості та художньої літератури;
- формування читацької культури учнів, розвиток естетичного смаку, вміння розрізняти явища класичної (як високого мистецтва) і масової культури;
- формування стійкого інтересу до української літератури як вагомого духовного спадку народу, повноцінного оригінального мистецтва;
- повернення втраченого престижу національної літератури, виховання її майбутнього читача й шанувальника;
- формування гуманістичного світогляду, розвиток духовного світу, утвердження загальнолюдських морально-етичних орієнтирів;
- сприяння національному самоусвідомленню і стійкому відчуттю приналежності до європейської спільноти;
- бачення в українській художній творчості ментальних особливостей української людини;
 - вивчення української літератури в національному і світовому культурологічному контекстах, у міжпредметних зв'язках;

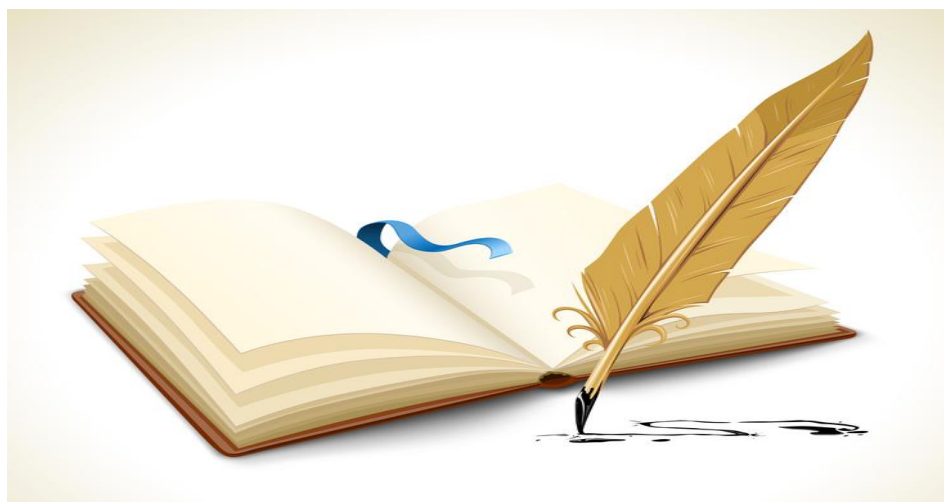
- розвиток творчих і комунікативних здібностей учнів, їхнього самостійного і критичного мислення, культури полеміки, вміння аргументовано доводити власну думку;
- вироблення вміння компетентно і цілеспрямовано орієнтуватися в інформаційному і комунікативному сучасному просторі;
- вироблення вміння застосовувати здобуті на уроках літератури знання, навички в практичному житті;
- розвиток навичок самоосвіти, бажання і спроможності вчитися.

Ведення читацького щоденника допомагає читачеві висловити головну думку твору кількома пропозиціями. Вказуючи автора та головних героїв, краще запам'ятовуєш ці дані. Читаючи твори та записуючи їх зміст у щоденник, студент розробляє навички письма, вчиться аналізувати, виділяти тему, мету твору та основну думку автора.

Записи в щоденнику дозволять згадати книгу через певний час. У щоденнику можна знайти дані про прочитані книги, героїв. Зміст щоденника допоможе зрозуміти, які книги більше подобаються.

У процесі роботи учні вчать аналізувати, висловлювати власну думку, вдосконалюють уміння працювати з тестом. Якщо застосування читацького щоденника добре продумане, заняття буде образним, наочним, цікавим, життєвим, дозволить розвивати уміння учнів працювати в групах.

Отже, застосування читацького щоденника під час вивчення української літератури є досить доцільним тому, що дозволяє ліквідувати прогалини у викладанні літератури у навчальних закладах.

3. Вимоги й правила щодо оформлення та ведення читацького щоденника

3.1. Вимоги щодо оформлення та ведення читацького щоденника

У читацькому щоденнику мають бути представлені всі теми певного курсу, модулю. До нього рекомендується занотовувати основні дані про письменника та обраний твір, осмислюючи прочитане, даючи власну оцінку за планом.

Для цього необхідно:

- ретельно опрацювати тексти,
- залучити літературно-критичні роботи,
- переглянути відповідний матеріал підручника.

Читацький щоденник ведеться систематично.

Наприкінці I семестру та навчального року виставляється оцінка за ведення, а також учень може поставити собі сам оцінку.

Пропонується дати відповіді на питання анкети, щоб зробити висновки щодо вивчення української літератури в подальшому.

Робота в читацькому щоденнику ведеться охайно.

3.2. Правила щодо оформлення та ведення читацького щоденника

Єдиного правила, як оформляти читацький щоденник, не існує. Для щоденника використовують зошит у клітинку (альбом). На титулі вказують: «Читацький щоденник», ім'я, прізвище власника, групу. На першій сторінці щоденника відзначають перелік книг для читання, автора, біографію автора, вказують зміст щоденника. Для максимального комфорту нумерують сторінки.

Можна не знати досконало, як оформити читацький щоденник, головне пам'ятати, що як тільки буде прочитана книга, відразу ж слід заповнити щоденник. Через деякий час рекомендується перегорнути

щоденник, щоб знання та враження краще запам'яталися. Регулярне заповнення та оформлення щоденника добре закріплює в пам'яті прочитані твори.

Розглянемо деякі особливості, як оформити читацький щоденник. Робити записи в щоденнику зручніше всього у вигляді таблиці. У колонках вказують дату прочитання книги, автора, назву, час, витрачений на читання даної книги. У деяких читацьких щоденниках вчителі вимагають навіть наявність колонки «Підпис батьків». Наступним пунктом іде виклад сюжету (наприклад, де і коли відбуваються події, у чому полягає конфлікт, коли він вирішується тощо). Потім можна описати один із уподобаних епізодів у книзі. У висновку ви можете вказати додаткову інформацію про книгу (знайдену в інших джерелах), «літературний багаж» (які інші твори цього автора вже читали), написати загальні особисті враження про книгу.

Студентам інколи можуть стати в нагоді наступні ідеї, як оформити читацький щоденник:

- якщо книга сподобалася, у колонці з назвою (або в спеціально залишеному місці) малюють героя, можна вклеїти тематичну картинку, портрет автора, на основі прочитаного зробити ілюстрації, комікси, скласти загадки, ребуси про героїв, кросворд;
- для героїв міфів, князів Стародавньої Русі можна скласти генеалогічне древо;
- деякі читачі в щоденнику відзначають тих, хто порадив їм прочитати книгу, які події запам'яталися найбільше, які висновки зробили після прочитаного;
- можна для читацького щоденника використовувати зошити, записники або альбоми великого обсягу, а вільні сторінки присвячувати улюбленим героям, опису їх зовнішності, звичок, рис характеру, друзів;
- за вашим бажанням можна вказати назву видавництва, рік видання, загальну кількість сторінок, прізвища художника-ілюстратора (якщо видання ілюстроване), перекладача (для перекладних видань);

4. Додатки: таблиці, зразки ведення читацького щоденника, анкетування, ілюстрації

Додаток 1

№ з/п	Автор	Назва книги	Короткий зміст	Головні герої і проблеми, порушені у творі

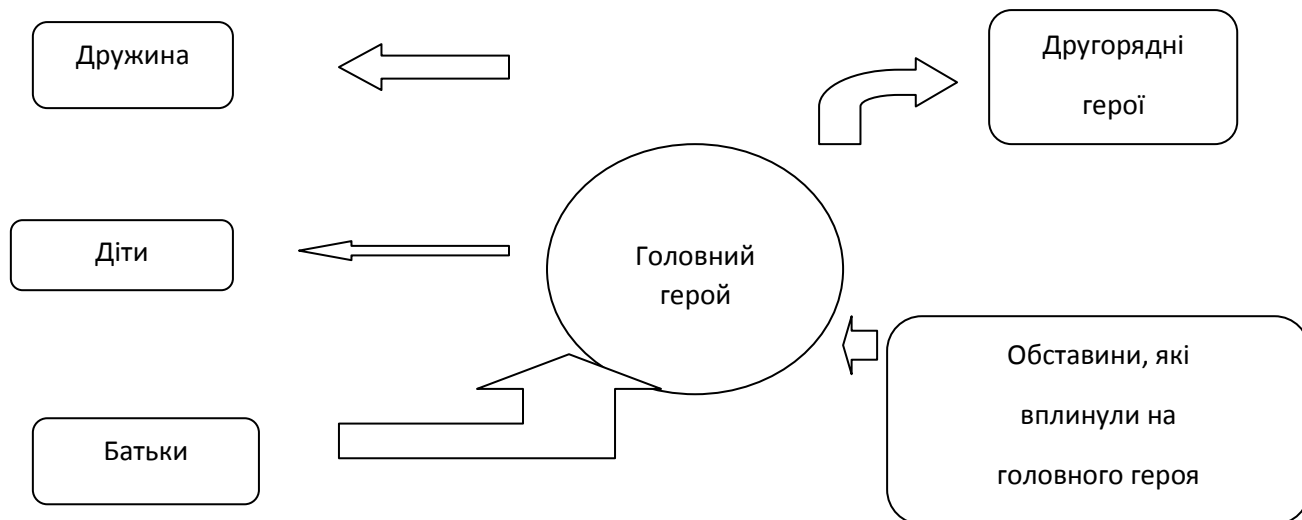
Додаток 2

№ з/п	Автор, назва книги	Головні герої	Короткий зміст, примітки про прочитане	Авторські афоризми	Тлумачення незрозумілих слів

Додаток 3

1.	Автор, назва твору.
2.	Місце, де відбуваються події у творі.
3.	Головні і другорядні герої твору. Характеристика образів.
4.	Композиція твору.
5.	Короткий зміст твору.
6.	Проблеми, що порушуються у творі.
7.	Висновки, зауваження, пропозиції, свої враження від твору.

Додаток 4

Додаток 5

Тема _____

Основні дані про письменника

Місце для портрету

Прізвище

Ім'я

По батькові

Роки життя

Країна письменника
Назви творів

Аналіз прочитаного твору

Назва
Рік написання
Мова оригіналу
Тема
Ідея
Основна думка
Жанр
Римування
Віршовий розмір
Система образів
Художні засоби
Словникова робота
Мої враження, емоції,
почуття від твору
Питання до автора твору

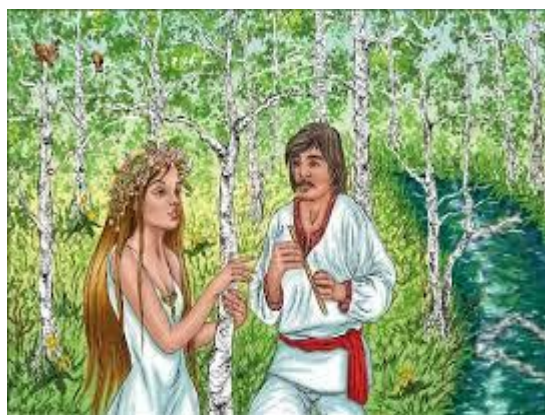
Анкета «Читач — підліток»

1. У які бібліотеки ти записаний?
2. Чи є у тебе домашня бібліотека?
3. Яку книжку ти зараз читаєш?
4. Хто твій улюблений герой?
5. Яких сучасних юнацьких письменників ти знаєш?
6. Як ти ставишся до читання? (Любиш читати, не любиш, тебе потрібно примушувати читати, байдужий до читання.)
7. Чи подобається читати твоїм батькам?
8. Які періодичні видання (газети, журнали) читають твої батьки?
9. Чи бувають у вас сімейні читання вголос?
10. Про що ти любиш читати?
11. Якби ти був письменником, про що ти писав би?

Анкета «Мої захоплення»

1. Чим тобі подобається займатися у вільний час?
2. Чи багато у тебе друзів? Хто вони (якщо це не секрет)?
3. Чи любиш ти читати? Які книги справили на тебе найсильніше враження?
4. Скільки часу ти проводиш біля телевізора, твої улюблені телепередачі?
5. Як ти ставишся до спорту, чи займаєшся якимось видом спорту?
6. Які гуртки (секції) ти відвідуєш, хотів би відвідувати?
7. Які доручення хотів би мати в класі?
8. Які цікаві заходи пропонуєш провести у цьому навчальному році?

Ілюстрації до творів

5. Висновки

У результаті виконаної роботи можна зробити висновки, що використання читацького щоденника є одним із чинників підвищення пізнавальної активності учнів, студентів, ролі літератури у формуванні компетентного учня, здатного до самоосвіти та самореалізації.

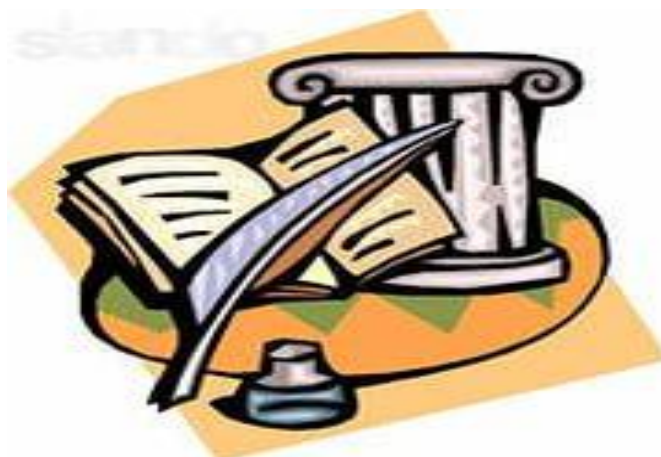
Ця праця не вичерпує всіх аспектів ефективного застосування читацького щоденника у процесі вивчення української мови та літератури.

У процесі роботи діти вчаться аналізувати, висловлювати власну думку, вдосконалюють уміння працювати з тестом. Якщо застосування читацького щоденника добре продумане, заняття буде образним, наочним, цікавим, життєвим, дозволить розвивати вміння працювати в групах.

Застосування читацького щоденника є доцільним тому, що дозволяє ліквідувати прогалини у викладанні української літератури в навчальних закладах.

Отримані в ході роботи над методичними рекомендаціями дані дозволяють зробити висновок про доцільність та ефективність упровадження читацького щоденника та необхідність подальшого розвитку.

У студентів підвищується якісний рівень підготовки з предмету, розвивається інтелект та формується висока інформаційна й духовна культура молоді, підвищується ефективність навчання через розширення обсягів інформації та вдосконалення методів її засвоєння, удосконалюється культура читання.

6. Використана література

1. Бех Ю. В., Курган Я. М. Методичні рекомендації щодо оформлення рефератів і курсових робіт / За ред. В. П. Бега, Н. В. Крохмаль – К. : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – 59 с.
2. Методичні рекомендації до оформлення курсових і дипломних робіт для студентів факультету іноземної філології / Уклад. Є. Стуліна, І. Тарасюк, Т. Уділова. – Запоріжжя : ЗНУ, 2005. – 34 с.
3. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі : Навч. посібник / І. С. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – 116 с.
4. Сучасний учень і культура читання: Проект// Шкільна бібліотека. – 2008.- №6.
5. Популярний літературно-художній журнал «Дніпро» - www.dnipro-ukr.com.ua

ДЛЯ ПОТАТОК
